

Natuurdiversiteit met een internationaal karakter

‘Perspectief creëren voor bedrijven is belangrijkste doel’

TEKST: ANK VAN LIER, FOTO'S: LAURENS EGGEN, PROVINCIE LIMBURG, BIOVERBEEK

Ingeklemd tussen de Duitse grens en de Maas, een enorme variëteit in natuursoorten én een grote stikstofdepositie vanuit het buitenland en andere provincies. Dat is Natura 2000-gebied Maasduinen in een notendop.

Het aantal agrariërs in de Maasduinen liep de laatste jaren fors terug.

Perceel van Chris Elbers, een van de laatste melkveehouders in

BOEREN NABIJ NATURA 2000

Als er één iemand is die het Maasduinengebied van haver tot gort kent, dan is het Chris Elbers uit Bergen wel. Zijn familie onderneemt al 170 jaar in deze regio en hij is een van de laatste melkveehouders in het Natura 2000-gebied. ‘In eerste instantie had de Natura 2000-status slechts beperkt impact op ons bedrijf’, zegt Elbers, terwijl hij vol trots het gebied laat zien.

‘Sinds 1 januari 2015 mogen we onze 16 hectare grasland in de Maasduinen niet meer scheuren. Iets wat wel nodig is om goede opbrengsten te kunnen halen. Als gevolg hiervan moet ik steeds meer voer aankopen en komt de rentabiliteit van ons bedrijf verder onder druk te staan. Eigenlijk zouden we voor het laten grazen van koeien in het gebied een beheervergoeding moeten krijgen. In mijn ogen is dat niet meer dan logisch, aangezien wij bijdragen aan een gevarieerd en aantrekkelijk landschap.’

Bijkomend probleem is volgens de melkveehouder dat de gronddruk in de regio hoog is, waardoor er nauwelijks percelen buiten het gebied te verkrijgen zijn. ‘Ook het project ‘Maaswerken’, om ons te beschermen tegen hoogwater van de Maas, slokt veel grond op.’

De Maasduinen is geen doorsnee Natura 2000-gebied. Het gebied is om diverse redenen bijzonder te noemen. In de eerste plaats vanwege de

Leven en werken van boeren, burgers en bouwers bij 162 Natura 2000-gebieden verandert door stikstofregels. Elk gebied krijgt een eigen aanpak. Nieuwe Oogst maakt in de serie ‘Boeren nabij Natura 2000’ gebiedsreportages van het in oog springende Natura 2000-gebieden. De serie brengt de grote verschillen tussen gebieden en de impact van de stikstofaanpak in kaart.

[Nieuwe Oogst.tv](https://www.nieuweoogst.tv)

‘Voor een melkkoe moet je bijna naar de dierentuin’

grote diversiteit aan natuur. De Maasduinen bestaat uit onder meer heide, bos, vennen, hoogveen, graslanden en zandverstuivingen. ‘Daarnaast kent het gebied een bijzondere ligging, ingeklemd tussen de Maas en de Duitse grens’, zegt Pieter Lucassen, voorzitter van LLTB-regio Noord-Limburg en eigenaar van een vasteplantenkwekerij in Afferden.

STIKSTOFNEERSLAG UIT BUITENLAND

Bijzonder is ook dat de stikstofdepositie in de Maasduinen grotendeels afkomstig is van elders. Met een totale depositie van 2.047 mol per hectare per jaar wordt de kritische depositiewaarde fors overschreden. ‘De Maasduinen is het gebied met de hoogste stikstofneerslag van Limburg’, zegt Harrie Deckers, projectleider bij de LLTB. ‘Daar slaat ruim vijf keer zoveel stikstof neer dan is toegestaan. De depositiewaarde voor de meest gevoelige habitat is namelijk vastgesteld op 400. Maar van deze depositie komt 800 mol uit het buitenland. Dat is dus al twee keer de kritische waarde’, rekent Deckers voor.

‘Van de landbouwbijdrage van 800 mol komt het grootste deel van de uitstoot buiten een straal van 10 kilometer rond het gebied. Dan gaat het bijvoorbeeld om ammoniak van de veehouderijen in de Peel. Daarnaast slaat stikstofoxide neer vanuit de Rotterdamse havens en vanuit het Duitse Ruhrgebied. De oorzaken

liggen dus elders, terwijl de belemmeringen op het bordje van de ondernemers in de Maasduinen liggen. Dat is wrang. Zeker omdat het een extensief gebied is – er zitten relatief weinig bedrijven – en ondernemers echt hun best doen om in te springen op de wensen en eisen van de maatschappij.’

De beperkingen die het Natura 2000-gebied met zich meebrengt, dwongen de afgelopen jaren veel agrariërs tot stoppen. De regelgeving op het gebied van stikstof en andere beperkingen, zoals voor beregening en in verband met grondwaterkwaliteit, maakten een rendabele bedrijfsvoering onmogelijk. ‘Melkveebedrijven vind je hier nauwelijks meer. In twintig jaar is meer dan de helft van deze bedrijven verdwenen. Om een melkkoe te zien, moet je vandaag de dag bijna naar de dierentuin’, zegt Lucassen.

Het aantal agrarische bedrijven daalde ondanks de afspraak die ZLTO, LLTB en de provincies Noord-Brabant en Limburg in 2009 maakten. Agrarische bedrijven in en aan de rand van Natura 2000-gebieden zouden ontwikkelruimte krijgen in ruil voor de inzet van ammoniakreducerende technieken.

‘Maar voor bedrijven die tegen de Maasduinen aan zitten, vooral voor melkveebedrijven, bleken de ontwikkelingsmogelijkheden vaak onvoldoende’, zegt Deckers. ‘Varkens- en pluimveebedrijven hebben het ook moeilijk door Natura 2000, maar met een

Hubert Mackus: ‘Toekomst creëren voor agrariërs Maasduinen is absolute noodzaak’

De Limburgse gedeputeerde Hubert Mackus (CDA) benadrukt dat de Maasduinen een uniek Natura 2000-gebied is. ‘Dit komt onder meer door de bijzondere ontstaansgeschiedenis’, zegt hij.

‘Je vindt hier stuifduinen, die zijn ontstaan uit een droge Maasbedding en samen het grootste aaneengesloten rivierduingebied van ons land vormen. Op de duinen ontwikkelden zich heiden en stuifzanden en in de laagtes met een harde leemlaag ontstonden vennen en venen. De Maasduinen kent zestien habitattypen, die ook zijn vastgelegd in het conceptbeheerplan dat we vorig jaar hebben gepresenteerd. Vier daarvan zijn bijzonder: de stroomdalgraslanden, actieve hoogvenen, hoogveenbossen en vochtige alluviale bossen.’

Mackus geeft aan dat de ammoniakemissie in Limburg tussen 2010 en 2017 fors is gedaald,

mede door een strenge ammoniakverordening van provincies Limburg en Noord-Brabant. ‘In Limburg was sprake van een daling van bijna 16 procent, de hoogste reductie van alle provincies.’

De gedeputeerde geeft toe dat er nog forse uitdagingen liggen voor de Maasduinen. ‘In de nationale aanpak rondom Natura 2000-gebieden wordt de lat hoog gelegd wat betreft de natuurkwaliteit in ons land. Maar we weten nu al dat we in bepaalde gebieden, waaronder de Maasduinen, niet op korte termijn onder de kritische depositiewaarde komen. Deze wordt immers al overschreden door de bijdrage uit het buitenland’, legt hij uit.

Ontwikkelruimte

‘Als er pas weer ontwikkelruimte beschikbaar komt, wanneer deze waarde wordt gehaald, betekent dat dus dat de ontwikkelingen rondom een gebied als de Maasduinen jarenlang op slot blijven.

Dat is niet wenselijk’, vindt Mackus.

Met de gebiedsaanpak wil de provincie een versneld, duurzaam toekomstperspectief bieden natuur en economie. ‘Dit gaan we doen door op korte termijn bronmaatregelen op gebiedsniveau te nemen die de stikstofdepositie op natuurgebieden beperken. Een deel van de geboekte winst kan worden ingezet voor economische ontwikkelingen. Kortom: gebiedsaanpak is nodig om ervoor te zorgen dat gebieden economisch niet helemaal op slot gaan, maar dat de staat van de natuur ondertussen wel verbetert.’

Volgens de gedeputeerde is er zeker toekomst voor de agrariërs in en rondom de Maasduinen. ‘Dat is ook absolute noodzaak. Melkveebedrijven en het bijbehorende grasland hebben een grote landschappelijke waarde en zijn cruciaal om de natuurdoelstellingen in een gebied als de Maasduinen te halen.’

